

Uniform en
transparant
werken met
de nieuwe
Richtlijn
Vruchtbaarheids-
behandelingen
melkveebedrijven

TEKST LISETTA VERKLEIJ, DIERENARTS EN JOURNALIST

Het is zoals veel dingen wat ondergesneeuwd door de lawine van berichtgeving over Covid-19, maar er is een nieuwe richtlijn van kracht! In november vorig jaar kwam de nieuwste KNMvD Richtlijn¹ 'Vruchtbaarheidsbehandelingen als onderdeel van de veterinaire begeleiding van melkveebedrijven' tot stand.

De richtlijn is samengesteld door een multidisciplinaire richtlijnwerkgroep met input vanuit zowel de wetenschap als de praktijk. Op de eerste versie is feedback gegeven door praktici uit het Landbouwhuisdierencluster. Verder is het voorgelegd aan verschillende belanghebbenden als Zuivel-NL, LNV en FIDIN. Wat kunnen dierenartsen ermee? En heeft een veehouder ook iets aan deze nieuwe richtlijn? We vragen het aan Bouwen Scheijgrond, rundveepracticus en voorzitter van de richtlijnwerkgroep, en Ria Derks, zelf melkveehouderster en bestuurslid bij de vakgroep melkveehouderij van LTO Nederland (één van de dragers van ZuivelNL). Zij is voorzitter van de Stuurgroep Verantwoord Medicijngebruik van de vakgroep Melkveehouderij.

RUGGENSTEUN VOOR DE PRACTICUS

“De richtlijncommissie (die de blauwdruk voor de richtlijn bepaalt en daarna een richtlijnwerkgroep samenstelt die de uiteindelijke richtlijn maakt) initieerde dit zo’n zes jaar geleden”, vertelt Bouwen. “De aanleiding was onder andere een rapport van Wakker Dier over het gebruik van hormonen in de veehouderij. Eén van de dingen waar ze de aandacht op vestigden, was het gebrek aan openheid erover. Zij noemen dit voorliegen van consumenten, dat vind ik veel te hard gesteld. Het is echter zeker waar dat er weinig inzicht is in het gebruik van hormonen op melkveebedrijven. Meer transparantie hierin brengen is daarom een belangrijke doelstelling van deze richtlijn.”

“Daarnaast geeft het practici ruggesteun bij het dagelijkse werk in het veld. De richtlijn en de bijbehorende Werk Instructie (WI) beschrijven helder en overzichtelijk de huidige professionele beroepsstandaard, op basis van de meest actuele inzichten vanuit de wetenschap en de praktijk. Zo staat erin welke middelen bij de verschillende vruchtbaarheidsaandoeningen kunnen worden toegepast. Inclusief de doseringen, doseringsfrequentie en doseringsintervallen, op basis van de bijsluiters. Voor eventuele antibiotica voor aan vruchtbaarheid gerelateerde aandoeningen geldt de meest recente versie van het Formularium Melkvee. Hiermee kun je als dierenarts goed onderbouwde keuzes maken. Dit bevordert de professionaliteit en de uniformiteit bij de aanpak van vruchtbaarheidsproblemen en is daardoor kwaliteitsverhogend.”

MELKVEEHOUDER PROFITEERT VAN INTEGRALE EN MEER GESTRUCTUREERDE AANPAK

Ria heeft samen met haar man en oudste zoon een bedrijf

met zo’n tweehonderd melkkoeien. “Vruchtbaarheid van koeien is een issue op melkveebedrijven. Vruchtbaarheidsproblemen zijn de belangrijkste oorzaak voor het voortijdig afvoeren van dieren. Hormonen inzetten lijkt een makkelijke oplossing, maar vruchtbaarheid wordt bepaald door veel factoren, zoals huisvesting, kwaliteit van het voer, weersomstandigheden et cetera. Een goede begeleiding door de dierenarts en het benutten van diens kennis en expertise is daarbij heel belangrijk.” Ria ziet de nieuwe richtlijn als een bruikbaar handvat voor dierenartsen om op een gestructureerde manier in gesprek te gaan met de veehouder. “De aanbeveling in de richtlijn om jaarlijks minimaal één vast evaluatiemoment te kiezen, specifiek gericht op de vruchtbaarheidsstatus van een bedrijf, zal meer bewustwording creëren bij de veehouder. Door een integrale aanpak kan de vruchtbaarheid op een bedrijf duurzaam verbeterd worden. En als er dan toch nog gekozen wordt voor het inzetten van hormonen, gebeurt dat verantwoord en onderbouwd. Dit valt dan goed uit te leggen aan de consument, wat de transparantie weer ten goede komt.”

REGISTRATIE EN EVALUATIE GEVEN INZICHT. OPTIMALE VRUCHTBAARHEID IS HET DOEL

Hoe draagt de nieuwe richtlijn dan precies bij aan meer transparantie? “Wat echt anders is ten opzichte van de huidige situatie is de al genoemde aanbeveling in de richtlijn om minimaal één keer per jaar de vruchtbaarheidsstrategie van het bedrijf te bespreken, waarbij alle beschikbare kengetallen op bedrijfs- en op koeniveau worden gebruikt. Dan worden dus ook factoren als de huisvesting, de voeding, hygiëne, de weersomstandigheden et cetera meegenomen. Zaken die ook aan de orde komen in het bedrijfsgezondheidsplan (BGP). Daarom adviseren wij als werkgroep om dat te combineren, maar het kan natuurlijk ook op een ander moment,” zegt Bouwen. “In het BGP lag de focus tot nu toe sterk op het antibioticagebruik, maar door deze richtlijn zullen hormonen daar ook deel van uit gaan maken. Samen met de veehouder worden namelijk de vruchtbaarheidsaandoeningen en de resultaten van de ingezette (hormoon)behandelingen geëvalueerd. Door de registratie van het gebruik van vruchtbaarheids-hormonen en de evaluatie van het effect daarvan krijgen we meer inzicht. Zowel in hoe vaak vruchtbaarheidsaandoeningen vóórkomen als in hoe efficiënt de ingezette therapie is.”

BRAVECTO[®]
PLUS

PRECIES WAT KATTEN NODIG HEBBEN

12

**TOT 12 WEKEN BESCHERMING
TEGEN VLOOIEN EN TEKEN**

#TEGENWORMEN

#TEGENVLOOIEN

#TEGENTEKEN

#TEGENOORMIJT

- ✔ Beschermt tot 12 weken tegen vlooiën en teken
- ✔ Werkt tegen spoel-, haak-, hartworm en oormijt
- ✔ 12 weken gebruiksgemak verhoogt therapietrouw en daarmee dierenwelzijn¹⁻³
- ✔ Passend binnen het algemene ontwormingsadvies van ESCCAP

- ✔ Werkt systemisch; beschermt van kop tot staart
- ✔ Past uitstekend in een zorgplan
- ✔ UDA: alleen verkrijgbaar via de dierenarts
- ✔ Voor middelgrote katten (>2,8 - 6,25 kg) is nu ook een duoverpakking beschikbaar

Referenties: 1. Lavan RP et al. J Vet Sci Technol. 2017; 8: 439. - 2. Lavan RP et al. Parasit Vectors. 2017;10: 284. - 3. Lavan RP et al. Parasit Vectors. 2018; 11: 458.

Bravecto Plus bevat per pipet: 500/25, 250/12,5 of 112,5/5,6 mg fluralaner/moxidectine. **Doeldier:** Kat. **Indicatie:** Voor katten met, of met risico op, gecombineerde parasitaire infestaties met teken of vlooiën en oormijten, maagdarmparasieten of hartwormen. **Voor:** -behandeling van teken- (*Ixodes ricinus*) en vlooiën- (*Ctenocephalides felis*) infestaties (ook bij vlooiënallergiedermatitis) met een dodende werking gedurende 12 weken; -behandeling van infestaties met oormijten (*Otodectes cynotis*); -behandeling van infecties met intestinale rond- (*Toxocara cati*) en haakwormen (*Ancylostoma tubaeforme*); - ononderbroken preventie van hartwormziekten (*Dirofilaria immitis*) indien toegediend met een interval van 12 weken. **Contra-indicaties:** Niet gebruiken bij overgevoeligheid voor het werkzame bestanddeel of hulpstoffen, interscories. Moxidectine is een substraat voor P-glycoproteïne. Combineer diergeneesmiddelen die P-glycoproteïne kunnen remmen (zoals cyclosporine, ketoconazol, spinosad, verapamil) alleen met Bravecto Plus na baten/risicobeoordeling van de verantwoordelijke dierenarts. **Bijwerkingen:** - Milde voorbijgaande huidreacties op de toedieningsplek (U1 - <10% van de behandelde katten); kaalheid, huidschilfers roodheid en jeuk; - Kort na toediening kortademigheid/versnelde ademhaling, kwijlen, braken met bloed, diarree, sloomheid, koorts, verwijding van de pupil (U0,1 - <1%); - Temoren en anorexie (<0,01%). **Toediening en dosering:** Voor spot-on gebruik. Pipet(ten) in overeenstemming met diergewicht. **Waarschuwingen:** Parasieten moeten begonnen zijn met voeden op de gastheer om blootgesteld te worden aan fluralaner, het risico op overdracht van parasiet gebonden ziekten kan daarom niet worden uitgesloten. Niet gebruiken bij kittens <9 weken en/of katten <1,2 kg. Niet oraal toedienen. Voorkom dat pas behandelde dieren elkaar schoonlikken. Overgevoeligheidsreacties zijn mogelijk. Draag daarom handschoenen bij toediening en zorg ervoor dat de toedieningsplek op het dier droog en niet meer zichtbaar is voordat er weer contact is met de toedieningsplek. De veiligheid van het diergeneesmiddel is niet bewezen tijdens fok, dracht en lactatie. EU/2/18/224/001-006, REG NL 120324-120326 UDA. Voor overige informatie, zie bijsluiter. 2020-06.

www.12wekenlang.nl

 MSD
Animal Health
The Science of Healthier Animals[®]

NL-BRV-21010001

Ria ziet het jaarlijkse evaluatiemoment als een mooie kans voor veehouders. “Door op zo’n gestructureerde manier met elkaar in gesprek te gaan kunnen we optimaal profiteren van de kennis van de dierenarts. Zijn of haar kennis is, mede door de aanbevelingen in de richtlijn, gebaseerd op de laatste wetenschappelijke inzichten. Dit zal leiden tot een goed onderbouwd en doordacht gebruik van vruchtbaarheidshormonen. Waarbij we als veehouders tegemoet komen aan de toenemende vraag naar transparantie vanuit de maatschappij. Maar bovenal krijgen we, door een optimale vruchtbaarheidsbegeleiding, gezondere dieren die een langere levensduur zullen hebben. Dat vergroot ons werkplezier en, zeker niet onbelangrijk, het verbetert ook ons inkomen.”

Het uiteindelijke doel van de richtlijn is om een optimale vruchtbaarheidsstatus van de Nederlandse melkveestapel te bereiken, ondersteund door goed vruchtbaarheidsmanagement en waar nodig gecombineerd met een verantwoorde inzet van vruchtbaarheidshormonen. Hierbij wordt overigens uitgegaan van de behandeling van individuele dieren. Het structureel en koppelbreed inzetten van vruchtbaarheidshormonen moet zoveel mogelijk worden vermeden. De richtlijn is weliswaar adviserend en niet verplichtend, maar na vaststelling wordt een richtlijn wel gezien als de formele, professionele beroepsstandaard. Het toepassen van een richtlijn valt altijd onder de eigen verantwoordelijkheid van een dierenarts. Er kan in bepaalde gevallen van afgeweken worden, maar het advies is om de keuze-afweging daarbij altijd goed vast te leggen zodat, mocht het nodig zijn, dit achteraf inzichtelijk kan worden gemaakt.

GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID OM GESPREK AAN TE GAAN

Bouwen benadrukt dat dierenartsen bij het inzetten van vruchtbaarheidshormonen een grote verantwoordelijkheid hebben als voorschrijver. “Het voorschrijven van een medicijn moet voorafgegaan worden door het stellen van een diagnose. Het is in de Wet dieren vastgelegd dat alleen een dierenarts dat mag doen. Dit geldt dus ook voor vruchtbaarheidshormonen. Mede uit eigen ervaring weet ik dat het soms in de praktijk anders gaat.” Ria bevestigt dat het daar inderdaad een beetje schuurt. “Lang niet elke met hormonen behandelde koe is gezien door een dierenarts. Het zijn vaak medewerkers van KI-organisaties die de koeien echografisch scannen. Zij adviseren over vruchtbaarheid op grond van de uitgebreide ervaring en kennis die ze door het scannen van vele koeien hebben.” Beiden zijn het erover eens dat dit, binnen bepaalde grenzen, mogelijk moet blijven. Een veehouder zou de beschikking moeten kunnen houden over een beperkte hoeveelheid hormonen. Wellicht vergelijkbaar met de huidige situatie wat betreft antibiotica, maar dat zal zich nog moeten uitkristalliseren. Ze hebben er echter allebei het volste vertrouwen in dat de veehouder en de dierenarts daar samen wel uit zullen komen. “Zolang we maar met elkaar in gesprek blijven en daar biedt de richtlijn, met de aanbeveling van een jaarlijks evaluatiemoment, alle gelegenheid toe.”

Volgende keer in het Tijdschrift voor Diergeneeskunde:
een inventarisatie van driejarig hormoongebruik op ruim 1800 melkveebedrijven.

De belangrijkste² aanbevelingen uit de richtlijn

DIAGNOSTIEK

Koeien worden alleen individueel met vruchtbaarheidshormonen behandeld nadat de dierenarts een diagnose heeft gesteld, bij voorkeur door transrectaal echografisch onderzoek.

VOORLICHTING

De dierenarts blijft op de hoogte van de actuele kennis en ontwikkelingen op het gebied van de vruchtbaarheid en het vruchtbaarheidsmanagement op melkveebedrijven. De dierenarts draagt deze kennis aantoonbaar en op bedrijfsniveau over op de veehouders in zijn of haar praktijk.

ADVISERING

Minimaal één keer per jaar zullen dierenarts en veehouder samen:

- het vruchtbaarheidsmanagement bespreken met gebruik van alle beschikbare kengetallen.
- de bedrijfsspecifieke vruchtbaarheidsstrategie bepalen.
- de vruchtbaarheidsaandoeningen en de resultaten van de (hormoon) behandelingen evalueren.

BEHANDELING

Toepassing vruchtbaarheidsbehandelingen is:

- niet structureel en koppelbreed.
- transparant en onderbouwd.
- afgestemd op het individuele dier na juiste diagnostiek.
- passend binnen de bedrijfsspecifieke vruchtbaarheidsstrategie.
- op basis van de, als appendix bij de richtlijn gevoegde, Werk Instructie.
- geadmistreerd door de veehouder.
- geregistreerd door de dierenarts.

¹ De volledige richtlijn is te vinden op de website van de KNMvD: www.knmvd.nl/actueel/richtlijnen/

² Zie voor de uitgebreide en complete beschrijving van de aanbevelingen de richtlijn.